

32004L0081

L 261/19

EUROPOS SĄJUNGOS OFICIALUSIS LEIDINYS

2004 8 6

TARYBOS DIREKTYVA 2004/81/EB

2004 m. balandžio 29 d.

dėl leidimo gyventi šalyje išdavimo trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra prekybos žmonėmis aukos arba kurie dalyvavo vykdant nelegalios imigracijos padėjimo veiksmus, bendradarbiaujantiems su kompetentingomis institucijomis

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

valstybių narių prerogatyvų dėl teisės gyventi šalyje, suteiktos humanitariniais ar kitais pagrindais.

atsižvelgdama į Europos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 63 straipsnio 3 punktą,

atsižvelgdama į Komisijos pasiūlymą ⁽¹⁾,

(6) Ši direktyva gerbia pagrindines teises ir laikosi principų, pripažintų, pvz., Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje.

atsižvelgdama į Europos Parlamento nuomonę ⁽²⁾,

atsižvelgdama į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ⁽³⁾,

(7) Valstybės narės turėtų taikyti šios direktyvos nuostatas nediskriminuodamos dėl lyties, rasės, odos spalvos, etninės ar socialinės kilmės, genetinių savybių, kalbos, religijos ar įsitikinimų, politinių ar kitų požiūrių, priklausymo nacionalinei mažumai, turto, prigimties, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos.

pasikonsultavusi Regionų komitete,

kadangi:

(1) Bendros imigracinės politikos suformavimas, įskaitant užsieniečių įvažiavimo ir gyvenimo šalyje sąlygų sąvokos apibrėžimą ir kovos prieš nelegalią imigraciją priemones, yra sudėtinė Europos Sąjungos tikslo sukurti laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę dalis.

(8) Europos lygmeniu prevencijai ir kovai prieš pirmiau minėtus nusikaltimus stiprinti buvo priimtos 2002 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2002/90/EB, apibrėžianti padėjimą neteisėtai atvykti, vykti tranzitu ir apsigyventi ⁽⁴⁾, ir 2002 m. liepos 19 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2002/629/TVR dėl kovos su prekyba žmonėmis ⁽⁵⁾.

(2) 1999 m. spalio 15 ir 16 d. savo specialiajame posėdyje Tampere Europos Vadovų Taryba išreiškė savo ryžtą pažaboti nelegalią imigraciją ties jos ištakomis, pvz., persekiojant tuos, kurie užsiima prekyba žmonėmis ir ekonominiu migrantų išnaudojimu. Ji paragino valstybes nares sutelkti savo pastangas į nusikalstamų tinklų aptikimą ir išardymą, apsaugant aukų teises.

(9) Ši direktyva įveda leidimo gyventi šalyje leidimą, skirtą prekybos žmonėmis aukoms arba, jei valstybė narė nusprendžia išplėsti šios direktyvos taikymo sritį ir taikyti ją trečiųjų šalių piliečiams, kurie dalyvavo vykdant nelegalios imigracijos padėjimo veiksmus ir kuriems leidimas gyventi šalyje suteikia pakankamą paskatą bendradarbiauti su kompetentingomis institucijomis, įtraukiant tam tikras sąlygas apsaugoti nuo piktnaudžiavimo.

(3) Didėjančio susirūpinimo šiuo reiškiniu tarptautiniu lygiu rodiklis – Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos priimta Konvencija prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą, papildyta Protokolu dėl prekybos žmonėmis, ypač moterimis ir vaikais, prevencijos, sustabdymo ir baudimo už ją ir Protokolu dėl neteisėto migrantų vežimo sausuma, jūra ir oru. Juos Bendrija ir 15 valstybių narių pasirašė 2000 m. gruodžio mėn.

(10) Tuo tikslu būtina nustatyti leidimo gyventi šalyje išdavimo kriterijus, pasilikimo sąlygas ir nepratęsimo bei panaikinimo pagrindus. Pasilikimo šalyje teisė pagal šią direktyvą yra saistoma sąlygų ir yra laikino pobūdžio.

(4) Ši direktyva nesumažina pabėgėliams, subsidiarinės apsaugos gavėjams ir tarptautinės apsaugos pagal tarptautinius pabėgėlių teisės aktus siekiantiems asmenims suteikiamos apsaugos ir neprieštarauja kitiems žmogaus teisių dokumentams.

(11) Atitinkami trečiosios šalies piliečiai turėtų būti informuojami apie galimybę gauti šį leidimą gyventi šalyje ir jiems turi būti suteiktas laikotarpis jų pozicijai pareikšti. Tai turėtų padėti jiems priimti gerai motyvuotą sprendimą bendradarbiauti ar nebendradarbiauti su kompetentingomis institucijomis, kurios gali būti policija, prokuratūros ir teismo institucijos (atsižvelgiant į pavojų, kurį tai gali sukelti), kad jie bendradarbiautų laisva valia, taigi veiksmingiau.

(5) Ši direktyva nepažeidžia kitų nuostatų dėl aukų, liudininkų ar itin pažeidžiamų asmenų apsaugos. Ji nemažina

⁽¹⁾ OL C 126 E, 2002 5 28, p. 393.

⁽²⁾ 2002 m. gruodžio 5 d. pareikšta nuomonė (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).

⁽³⁾ OL C 221, 2002 9 17, p. 80.

⁽⁴⁾ OL L 328, 2002 12 5, p. 17.

⁽⁵⁾ OL L 203, 2002 8 1, p. 1.

- (12) Atsižvelgiant į jų pažeidžiamumą, atitinkamiems trečiųjų šalių piliečiams turėtų būti suteikta šioje direktyvoje numatyta pagalba. Tokia pagalba turėtų leisti jiems atsigauti ir išvengti nusikaltimų vykdytojų įtakos. Medicinos priežiūra, kuri turi būti suteikiama į šios direktyvos taikymo sritį patenkantiems trečiųjų šalių piliečiams, taip pat tam tikrais atvejais suteikiama psichoterapinė pagalba.
- (13) Sprendimą dėl leidimo gyventi šalyje išdavimo bent šešioms mėnesiams arba dėl leidimo pratęsimo priima kompetentingos institucijos, kurios turėtų išnagrinėti, ar įvykdyti atitinkami reikalavimai.
- (14) Ši direktyva turėtų būti taikoma netrukdamat kompetentingų institucijų vykdomai veiklai visais susijusių nacionalinių nagrinėjimų etapais, ypač tiriant atitinkamus nusikaltimus.
- (15) Valstybės narės turėtų apsvarstyti galimybę pagal jų nacionalinius teisės aktus dėl kitų priežasčių leisti pasilikti šalyje trečiųjų šalių piliečiams, kurie gali pakliūti į šios direktyvos taikymo sritį, tačiau kurie neatitinka arba nebeatitinka jos nustatytų reikalavimų, jo/jos šeimos nariams arba jo/jos šeimos nariais laikomiems asmenims.
- (16) Kad atitinkami trečiųjų šalių piliečiai galėtų tapti nepriklausomi ir negrįžtų į nusikaltėlių tinklą, leidimo gyventi šalyje turėtojams pagal šioje direktyvoje nustatytus reikalavimus turėtų būti leista patekti į darbo rinką ir gauti profesinį mokymą bei išsilavinimą. Suteikdamos leidimo gyventi šalyje turėtojams teisę į profesinį mokymą bei išsilavinimą, valstybės narės turėtų visų pirma įvertinti tikėtiną jų buvimo šalyje trukmę.
- (17) Atitinkamų trečiųjų šalių piliečių dalyvavimas jau esamose arba diegiamose programose ir schemose turėtų padėti jiems grįžti į normalų socialinį gyvenimą.
- (18) Jei atitinkami trečiųjų šalių piliečiai pateikia kitokios rūšies leidimo gyventi šalyje pareiškimą, valstybės narės priima sprendimą remdamosi įprastiniais nacionaliniais teisės aktais dėl užsieniečių. Nagrinėdamos tokį pareiškimą, valstybės narės turėtų įvertinti tai, kad atitinkamiems trečiųjų šalių piliečiams leidimas gyventi šalyje buvo išduotas pagal šią direktyvą.
- (19) Šiai direktyvai įgyvendinti valstybės narės turėtų suteikti Komisijai informaciją, kuri buvo gauta vykdant statistinių duomenų apie Teisingumo ir vidaus reikalų srities surinkimo ir apdorojimo veiklą.
- (20) Kadangi tikslo įvesti leidimą gyventi šalyje atitinkamiems trečiųjų šalių piliečiams, kurie bendradarbiauja kovojant

prieš prekybą žmonėmis, valstybės narės negali iki galo įgyvendinti ir dėl veiksmų masto tų tikslų geriau siekti Bendrijos lygmeniu, Bendrija gali patvirtinti priemones pagal Sutarties 5 straipsnyje išdėstytą subsidarumo principą. Laikantis minėtame straipsnyje išdėstyto proporcingumo principo, ši direktyva neviršija būtinųjų priemonių ribų tokiems tikslams pasiekti.

- (21) Pagal Protokolo dėl Jungtinės Karalystės ir Airijos pozicijos, pridėto prie Europos Sąjungos sutarties ir Europos bendrijos steigimo sutarties, 1 bei 2 straipsnius ir nepažeidžiant to protokolo 4 straipsnio, šios valstybės narės nedalyvauja priimant šią direktyvą, nėra jos saistomos ir joms ji netaikoma.
- (22) Pagal Protokolo dėl Danijos pozicijos, pridėto prie Europos Sąjungos sutarties ir Europos bendrijos steigimo sutarties, 1 ir 2 straipsnius Danija nedalyvauja priimant šią direktyvą, nėra jos saistoma ir jai ji netaikoma.

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

I SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis

Tikslas

Šios direktyvos tikslas – apibrėžti ribotos trukmės, susijusios su atitinkamų nacionalinių nagrinėjimų trukme, leidimų gyventi šalyje išdavimo trečiųjų šalių piliečiams, kurie bendradarbiauja kovojant prieš prekybą žmonėmis arba prieš nelegalios imigracijos padėjimo veiksmus, reikalavimus.

2 straipsnis

Sąvokų apibrėžimai

Šioje direktyvoje:

- a) „trečiosios šalies pilietis“ – tai bet kuris asmuo, kuris nėra Sąjungos pilietis pagal Sutarties 17 straipsnio 1 dalį;
- b) „nelegalios imigracijos padėjimo veiksmas“ – tai atvejai, nurodyti Direktyvos 2002/90/EB 1 ir 2 straipsniuose;
- c) „prekyba žmonėmis“ – tai atvejai, nurodyti Pamatinio sprendimo 2002/629/TVR 1, 2 ir 3 straipsniuose;
- d) „išsiuntimo iš šalies nurodymo vykdymo užtikrinimo priemonė“ – tai bet kokia priemonė, kurios valstybė narė imasi kompetentingų institucijų sprendimo, nurodančio išsiųsti iš šalies trečiosios šalies pilietį, vykdymui užtikrinti;

- e) „leidimas gyventi šalyje“ – tai bet koks valstybės narės suteiktas leidimas, leidžiantis šioje direktyvoje nurodytus reikalavimus atitinkančiam trečiosios šalies piliečiui teisėtai apsigyventi jos teritorijoje;
- f) „nelydimi nepilnamečiai“ – tai jaunesni kaip aštuoniolikos metų trečiųjų šalių piliečiai, atvykę į valstybės narės teritoriją nelydimi už juos pagal teisės aktus ar papročius atsakingo suaugusiojo, tol, kol jais nepradeda rūpintis toks asmuo, arba nepilnamečiai, palikti be globos jau atvykę į valstybės narės teritoriją.

3 straipsnis

Taikymo sritis

1. Valstybės narės taiko šią direktyvą trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra ar buvo su prekyba žmonėmis susijusių nusikaltimų aukos, net jei jie nelegaliai pateko į valstybių narių teritoriją.
2. Valstybės narės gali taikyti šią direktyvą trečiųjų šalių piliečiams, kurie dalyvavo vykdant nelegalios imigracijos padėjimo veiksmus.
3. Ši direktyva taikoma atitinkamiems trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra pilnamečiai pagal atitinkamos valstybės narės teisės aktus.

Nukrypstant nuo šios nuostatos, valstybės narės gali nuspręsti taikyti šią direktyvą nepilnamečiams jų nacionaliniuose teisės aktuose nustatytais sąlygomis.

4 straipsnis

Palankesnės nuostatos

Ši direktyva neuždraudžia valstybėms narėms nustatyti ar išlaikyti palankesnes nuostatas į šios direktyvos taikymo sritį patenkančioms asmenims.

II SKYRIUS

LEIDIMO GYVENTI ŠALYJE IŠDAVIMO TVARKA

5 straipsnis

Atitinkamiems trečiųjų šalių piliečiams suteikiama informacija

Kai valstybių narių kompetentingos institucijos mano, kad trečiosios šalies pilietis gali patekti į šios direktyvos taikymo sritį, jos informuoja atitinkamą asmenį apie galimybes, kurias suteikia ši direktyva.

Valstybės narės gali nuspręsti, kad tokią informaciją suteiktų nevyriausybinė organizacija ar specialiai atitinkamos valstybės narės paskirta asociacija.

6 straipsnis

Apsvarstymo laikotarpis

1. Valstybės narės užtikrina, kad atitinkamiems trečiųjų šalių piliečiams būtų suteiktas apsvartymo laikotarpis, per kurį jie galėtų atsigauti ir išvengti nusikaltimų vykdytojų įtakos, kad galėtų priimti motyvuotą sprendimą, ar bendradarbiauti su kompetentingomis institucijomis.

Pirmoje pastraipoje nurodyto laikotarpio trukmė ir pradžia nustatomos pagal nacionalinius teisės aktus.

2. Per apsvartymo laikotarpį ir laukdami kompetentingų institucijų sprendimo atitinkami trečiųjų šalių piliečiai gauna 7 straipsnyje nurodytą priežiūrą ir prieš juos negali būti įvykdytas joks išsiuntimo iš šalies nurodymas.

3. Apsvarstymo laikotarpis nesuteikia teisės gyventi šalyje pagal šią direktyvą.

4. Valstybė narė bet kada gali nutraukti apsvartymo laikotarpį, jei kompetentingos institucijos nustato, kad atitinkamas asmuo aktyviai, savanoriškai ir jo/jos iniciatyva atnaujino ryšį su 2 straipsnio b ir c punktuose nurodytų nusikaltimų vykdytojais arba dėl viešosios tvarkos ir nacionalinio saugumo apsaugos.

7 straipsnis

Priežiūra prieš suteikiant leidimą gyventi šalyje

1. Valstybės narės užtikrina, kad atitinkamiems trečiųjų šalių piliečiams, kurie neturi pakankamai lėšų, būtų suteiktas pragyvenimo lygis, užtikrinantis jų pragyvenimą ir neatidėliotinos medicinos pagalbos suteikimą. Jos turi atsiliesti į specialius pažeidžiamiausių žmonių poreikius, įskaitant tam tikrais atvejais ir numatytą nacionaliniuose teisės aktuose psichologinę pagalbą.

2. Valstybės narės pagal nacionalinius teisės aktus turi tinkamai atsižvelgti į atitinkamų trečiųjų šalių piliečių saugumo ir apsaugos poreikius taikant šią direktyvą.

3. Valstybės narės suteikia atitinkamiems trečiųjų šalių piliečiams tam tikrais atvejais vertimo raštu ir žodžiu paslaugas.

4. Valstybės narės gali suteikti atitinkamiems trečiųjų šalių piliečiams teisinę pagalbą, jei tai numatyta nacionaliniuose teisės aktuose, juose numatytais sąlygomis.

8 straipsnis

Leidimo gyventi šalyje išdavimas ir pratęsimas

1. Pasibaigus apsvaistymo laikotarpiui arba anksčiau, jei kompetentingos institucijos mano, kad atitinkamas trečiosios šalies pilietis jau įvykdė b punkte nustatytus kriterijus, valstybės narės išnagrinėja:

- a) galimybes, kurias jo/jos pasilikimo jos teritorijoje pratęsimas teikia tyrimams ar teisiniams nagrinėjimams; ir
- b) ar jis/ji parodė aiškius ketinimus bendradarbiauti; ir
- c) ar jis/ji nutraukė visus ryšius su įtariamaisiais įvykdžius veiksmus, kurie gali būti priskiriami prie 2 straipsnio b ir c punktuose nurodytų nusikaltimų.

2. Leidimui gyventi šalyje išduoti ir nekenkiant su viešosios tvarkos ir nacionalinio saugumo apsauga susijusiems sumetimams, būtina įvykdyti šio straipsnio 1 dalyje nurodytas sąlygas.

3. Nepažeidžiant 14 straipsnio nuostatų dėl panaikinimo, leidimas gyventi šalyje galioja ne trumpiau kaip šešis mėnesius. Jis pratęsiamas, jei toliau vykdomos šio straipsnio 2 dalyje nurodytos sąlygos.

III SKYRIUS

LEIDIMO GYVENTI ŠALYJE TURĖTOJŲ TRAKTAVIMAS

9 straipsnis

Priežiūra po leidimo gyventi šalyje išdavimo

1. Valstybės narės užtikrina, kad leidimo gyventi šalyje turėtojams, kurie neturi pakankamai lėšų, būtų suteikiama bent tokia pati priežiūra, kokia numatyta 7 straipsnyje.
2. Valstybės narės suteikia atitinkamiems trečiųjų šalių piliečiams, kurie neturi pakankamai lėšų ir turi specialių poreikių, pvz., nėsčios moterys, neįgalieji ar seksualinio arba kitokio smurto aukos ir, jei valstybės narės pasirinko 3 straipsnio 3 dalyje numatytą galimybę, nepilnamečiai, būtiną medicinos ir kitokią pagalbą.

10 straipsnis

Nepilnamečiai

Jei valstybės narės pasirenka 3 straipsnio 3 dalyje numatytą galimybę, taikomos tokios nuostatos:

- a) taikydamos šią direktyvą valstybės narės reikiamai atsižvelgia į svarbiausius vaiko interesus. Jos užtikrina, kad tvarka atitiktų vaiko amžių ir subrendimą. Pavyzdžiui, jei jos mano, kad tai atitinka vaiko interesus, jos gali pratęsti apsvaistymo laikotarpį;
- b) valstybė narės užtikrina, kad nepilnamečiai galėtų naudotis švietimo sistema tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir piliečiai. Valstybės narės gali numatyti, kad tokios galimybės gali būti tik valstybinėje švietimo sistemoje;
- c) jei trečiųjų šalių piliečiai yra nelydimi nepilnamečiai, valstybės narės imasi reikiamų priemonių jų tapatybei, pilietybei ir faktui, kad jie yra nelydimi, nustatyti. Jos deda visas pastangas kuo greičiau surasti jų šeimas ir nedelsiant imasi būtinų priemonių teisiniam atstovavimui pagal nacionalinius teisės aktus užtikrinti, įskaitant atstovavimą baudžiamuosiuose procesuose, jei tai būtina.

11 straipsnis

Darbas, profesinis mokymas ir švietimas

1. Valstybės narės nustato taisykles, pagal kurias leidimo gyventi šalyje turėtojai turi teisę patekti į darbo rinką, gauti profesinį mokymą ir išsilavinimą.

Tokia teisė suteikiama tik leidimo gyventi šalyje galiojimo laiką.

2. Leidimo patekti į darbo rinką, gauti profesinį mokymą ir išsilavinimą sąlygas ir tvarką pagal nacionalinius teisės aktus nustato kompetentingos institucijos.

12 straipsnis

Programos ar schemas atitinkamiems trečiųjų šalių piliečiams

1. Atitinkamiems trečiųjų šalių piliečiams leidžiama pasinaudoti esamomis programomis ar schemomis, kurias taiko valstybės narės ar nevyriausybinės organizacijos arba asociacijos, kurios turi konkrečius susitarimus su valstybėmis narėmis, skirtos normaliam socialiniam gyvenimui atkurti, tam tikrais atvejais įskaitant kursus, skirtus jų profesinei kvalifikacijai pakelti arba padėti savarankiškai grįžti į savo kilmės šalį.

Valstybės narės gali taikyti atitinkamiems trečiųjų šalių piliečiams konkrečias programas ar schemas.

2. Jei valstybė narė nusprendžia įdiegti ir įgyvendinti šio straipsnio 1 dalyje nurodytas schemas ar programas, ji nustato dalyvavimą tokiose programose ar schemose būtina sąlyga leidimo gyventi šalyje leidimui išduoti ar pratęsti.

IV SKYRIUS

NEPRATĖSIMAS IR PANAIKINIMAS

13 straipsnis

Nepratėsimas

1. Pagal šią direktyvą išduotas leidimas gyventi šalyje nepratėsimas, jei nebevykdomos 8 straipsnio 2 dalies sąlygos arba kompetentingų institucijų priimtu sprendimu buvo nutraukti atitinkami nagrinėjimai.

2. Pasibaigus galioti pagal šią direktyvą išduotam leidimui gyventi šalyje taikomi įprasti teisės aktai dėl užsieniečių.

14 straipsnis

Panaikinimas

Leidimas gyventi šalyje gali būti panaikintas bet kuriuo metu, jei nebevykdomos jo išdavimo sąlygos. Visų pirma leidimas gyventi šalyje gali būti panaikintas tokiais atvejais:

- a) jei turėtojas aktyviai, savanoriškai ir savo iniciatyva atnaujino ryšį su įtariamais 2 straipsnio b ir c punktuose nurodytų nusikaltimų vykdytojais; arba
- b) jei kompetentinga institucija mano, kad aukos bendradarbiavimas yra apgavikiškas arba jo/jos skundas yra apgaulingas arba neteisingas; arba
- c) dėl viešosios tvarkos ir nacionalinio saugumo apsaugos; arba
- d) kai auka nustoja bendradarbiauti; arba
- e) kai kompetentinga institucija nusprendžia nutraukti nagrinėjimą.

V SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

15 straipsnis

Apsaugos sąlyga

Ši direktyva taikoma nepažeidžiant konkrečių nacionalinių taisyklių dėl aukų ir liudininkų apsaugos.

16 straipsnis

Ataskaita

1. Ne vėliau kaip 2008 m. rugpjūčio 6 d. Komisija pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą apie šios direktyvos taikymą valstybėse narėse ir pasiūlo reikiamas pataisas. Valstybės narės nusiunčia Komisijai bet kokią su šios ataskaitos parengimu susijusią informaciją.

2. Pateikusi šio straipsnio 1 dalyje nurodytą ataskaitą Komisija teikia Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitas apie šios direktyvos taikymą valstybėse narėse ne rečiau kaip kas treji metai.

17 straipsnis

Perkėlimas į nacionalinę teisę

Valstybės narės patvirtina įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie, įsigalioję iki 2006 m. rugpjūčio 6 d., įgyvendina šią direktyvą. Jos nedelsdamos apie tai praneša Komisijai.

Valstybės narės, tvirtindamos šias priemones, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

18 straipsnis

Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* dieną.

19 straipsnis

Adresatai

Ši direktyva skirta valstybėms narėms pagal Europos bendrijos steigimo sutartį.

Priimta Liuksemburge, 2004 m. balandžio 29 d.

Tarybos vardu

Pirmininkas

M. McDOWELL